Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἡ σκλαβιὰ τοὺς ἀτσάλωνε ΑΚαρκαβίτσ. Ἀρχαιολόγ. 9. Μετοχ. *ἀτσαλωμένος* = ἰσχυρός, ἄρρηκτος, ὀξὺς κυριολ. καὶ μεταφ. **2)** Μέσ. διατελῶν ὑπὸ δίαιταν τρώγω ἐπιβλαβεῖς τροφὰς Μύκ.

ἀτσαλώνω (ΙΙ) Κεφαλλ. Χίος.

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. ἄτσαλος. Ἡ λ. καὶ παρὰ Δουκ. (λ. ἀτζάλιν).

Ρυπαίνω, μολύνω Κεφαλλ. Χίος: *Μοῦτρο ἀτσαλωμένο* Κεφαλλ. || Φρ. *Τὴν ἀτσάλωσε* (ἔπαθεν ἀφροδίσιον πάθος) Κεφαλλ. Ἡ σημ. καὶ παρὰ Δουκ.

ἀτσαλωπὸς ἐπίθ. Θήρ.

Ἐκ τοῦ οὐσ. ἄτσαλη ἢ ἄτσαλο, δι' ὃ ἰδ. ἄτσαλος, καὶ τῆς καταλ. -ωπός.

Ἐπὶ σιτηρῶν καὶ ὀσπρίων, ὁ μεμιγμένος μετ' ἀπορριμμάτων, μετὰ σκυβάλων. Συνών. ἄτσαλος **12**.

ἀτσαλωσιὰ ἡ, Κεφαλλ. Κύπρ. κ.ἀ.

Ἐκ τοῦ ρ. ἀτσαλώνω.

1) Ἡ διὰ χάλυβος στόμωσις σιδηροῦ ἐργαλείου Κύπρ. κ.ἀ. Συνών. ἀτσάλωμα **1**, στόμωμα. **2)** Παλαιὰ ἀξίνη τῆς ὁποίας ἀνενεώθη διὰ χάλυβος ἡ στόμωσις Κεφαλλ.

ἀτσαλωσύνη ἡ, Παξ. Πελοπν. (Κορινθ.) Πόντ. (Οἰν.) Ρόδ. κ.ἀ.

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. ἄτσαλος.

1) Ἀκαταστασία Πελοπν. (Κορινθ).: *Ἡ ἀτσαλωσύνη του δὲν ἔχει ὅρια.* Συνών. ἰδ. ἐν λ. ἀτσαλιὰ **1**. **2)** Ἀκοσμία, αὐθάδεια Παξ. Ρόδ. Συνών. ἀτσαλιὰ **2**. **3)** Ἀταξία, ζωηρότης, παιδαριωδία Πόντ. (Οἰν.) **4)** Ἀκαθαρσία, ρυπαρότης Ρόδ. Συνών. ἀτσαλιὰ **7**.

ἀτσάλωτος ἐπίθ. Θήρ.

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. *ἀτσαλωτὸς<ἀτσαλώνω τοῦ ἀρκτικοῦ α προσλαβόντος σημασίαν στερήσεως διὰ τοῦ ἀναβιβασμοῦ τοῦ τόνου. Ἰδ. ἀ- στερητ. **2 α**.

Ἐπὶ σιδηρῶν ἐργαλείων, ὁ μὴ διὰ χάλυβος στομωμένος, ἀστόμωτος. Συνών. ἀστόμωτος **1**, ἀτσελίκωτος.

ἀτσαλωτὸς ἐπίθ. ΑΠάλλη Ταμπουρ. καὶ Κόπαν. 76.

Ἐκ τοῦ ρ. ἀτσαλώνω καὶ τῆς καταλ. -ωτός.

Ὁ οἱονεὶ ἐκ χάλυβος κατεσκευασμένος, σκληρός: Ποίημ. *Ἀνασκουμπώσου τὸ βραχιόνι, | δεῖξε ποντίκια ἀτσαλωτά.*

ἀτϑάμπλυστα ἐπίρρ. Πόντ. (Κερασ.)

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. ἀτσάμπλυστος.

Τὸ νὰ βλέπῃ τις χωρὶς νὰ κινῇ τὰ βλέφαρα, ἀτενῶς: *Τερῶ ἀτϑάμπλυστα.*

ἀτϑάμπλυστος ἐπίθ. Πόντ. (Κερασ.) ἀτϑάμπλυχτος Πόντ. (Κερασ.)

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. *τϑαμπλυστὸς - *τϑαμπλυχτὸς<τϑαμπλύζω.

Ὁ μὴ συγκλείων, ὁ μὴ καμμιύων τοὺς ὀφθαλμούς, ὁ βλέπων ἀτενῶς.

ἀτσάππιστος ἐπίθ. Ἀθῆν. κ.ἀ. ἀτσάπ-πιστος Κύπρ.

Ἐκ τοῦ στερ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. *τσαππιστὸς<τσαππίζω.

Ἐπὶ ἀγροῦ, δένδρου κτλ. ὁ μὴ διὰ τῆς σκαπάνης καλλιεργηθεὶς ἔνθ' ἀν.: *Ἀτσάππιστο χωράφι* Ἀθῆν. *Κῆπος ἀτσάππιστος* αὐτόθ. *Δεντρὸν ἀτσάπ-πιστον* Κύπρ.

ἀτσάραντος ὁ, Πελοπν. (Ὀλυμπ. Χατζ.) ἀτσάραδος Ζάκ. Θήρ. Λευκ. Κεφαλλ. Νάξ.

Ἀγνώστου ἐτύμου. Παρὰ Σομ. τύπ. ἀσάραντος. Πβ. Κορ. Ἄτ. 4, 682.

Εἶδος πτηνοῦ ἐκ τῶν ᾠδικωτέρων, ὁ χλωρίων ἔνθ' ἀν.: *Καλύτερα λαλεῖ ὁ ἀτσάραδός μου ἀπὸ τὸ δικό σου καναρίνι* Λευκ. || Ἆσμ.

Ἀτσάραδος κι ἀμάραδος, φίστος καὶ ρεκουνέλλι
ἐπαρακελαηδήσανε μ' ἕνα παλαιὸ σγαρδέλλι

Νάξ.

ἀτσάρκωτος ἐπίθ. ἀμάρτ. ἀτσάρκουτους Λῆμν. κ.ἀ.

Ἐκ τοῦ στερ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. *τσαρκωτὸς<τσαρκώνω.

Ἰδίᾳ ἐπὶ ἀμνῶν καὶ ἐριφίων, ὁ μήπω περικλεισθεὶς εἰς τὸν τσάρκον, ὁ θηλάζων ἔτι, ὁ παρακολουθῶν τὴν μητέρα εἰς τὴν βοσκήν.

ἀτσαρούχωτος ἐπίθ. ἀμάρτ. ἀτσάρ'χουτους Μακεδ.

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. *τσαρουχωτὸς<τσαρουχώνω. Ὁ ἀναβιβασμὸς τοῦ τόνου εἰς τὸ ἀτσάρ'χουτους διὰ τὴν προσαρμογὴν αὐτοῦ πρὸς τὸν τύπ. τσαρ'χώνου.

Ὁ μὴ φορῶν ἢ ὁ μὴ ἔχων τσαρούχια, ἀνυπόδητος. Συνών. ξυπόλυτος.

ἀτσαφάρωτος ἐπίθ. Κρήτ.

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. *τσαφαρωτὸς<*τσαφαρώνω<τσαφάρι.

Ὁ μὴ φορῶν κώδωνα, ἐπὶ βοσκημάτων.

ἀτσαχάκι τό, Νάξ. (Ἀπύρανθ.)

Ὑποκορ. τοῦ οὐσ. ἄτσαχας.

Μικρὸν τεμάχιον πυρίτου λίθου. Ἀντίθ. ἀτσάχαρος.

ἀτσαχάλευτος ἐπίθ. Πελοπν. (Μάν.)

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. *τσαχαλευτὸς<*τσαχαλεύω.

Μόνον εἰς τὴν φρ. *τρέβα ἀτσαχάλευτη* = παῦσις ἐχθροπραξιῶν μεταξὺ ἀντιμαχομένων οἰκογενειῶν, καθ' ἣν δὲν ἐπιτρέπεται οὐδ' ἐλαχίστη ἀπόπειρα παραβάσεως τῶν ὑπὸ τῆς δημογεροντίας ἐπιταχθέντων. Ἰδ. ΔΖαφειρακόπ. ἐν Λαογρ. 4 (1912) 393 κέξ.

ἀτσάχαρος ὁ, Νάξ. (Ἀπύρανθ.)

Μεγεθ. τοῦ οὐσ. ἀτσάχι διὰ τῆς καταλ. -αρος.

Εὐμέγεθες τεμάχιον πυρίτου λίθου. Ἀντίθ. ἀτσαχάκι.

ἄτσαχας ὁ, Ἀθῆν. Θήρ. Κέως Κίμωλ. Κρήτ. Κύθηρ. Νάξ. (Ἀπύρανθ. Καλόξ. Κινίδ. Σκαδ. Φιλότ.) Σίκιν. Σίφν. ἄτσαχ-χας Ἰκαρ. ἄτσαχος Ἰκαρ. Σίφν. κ.ἀ. ἄτσακας Κρήτ. ἄτζακας Κρήτ. ἄξαχας Θήρ. Κέως Κύθν. Μύκ. Σῦρ. Τῆν. ἀτσαχᾶς Ἰκαρ.

Ἐκ τοῦ οὐσ. ἀτσάχι κατὰ τύπ. μεγεθ.

1) Πυρίτης λίθος ἔνθ' ἀν.: *Ἄναψα τὸ φ'τίλι μὲ τὸν ἄξαχα* Θήρ. || Αἴνιγμ. *Ἕνας τρόχαλος μεγάλος μὲ ἀτσάχοι* (τὸ στόμα καὶ οἱ ὀδόντες) Ἀπύρανθ. || Μεταφ. ἐπὶ πράγματος σκληροῦ Νάξ. (Σκαδ. Φιλότ.): *Τὰ φασόλια εἶναι ἀτσάχοι.* Συνών. ἀγκίδα **9**, ἀθιάκιν, ἀθιακόπετρα, ἀθιακόρροτσος, ἀτσαλόπετρα, ἀτσάχι, ἀτσαχόπετρα, ἀτσιδόπετρα, στουρνάρι, στουρναρόπετρα, τσακμακόπετρα. **2)** Μέρος εἰς τὸ ὁποῖον στηρίζεται ἡ βελόνη τοῦ ἄξονος Σίφν. **3)** Γῆ σκληρὰ καὶ δυσέργαστος Κύθηρ. Ἡ λ. καὶ ὡς τοπων. Κέως Κύθν. Νάξ. (Ἀπύρανθ.) Σῦρ. Τῆν.

ἀτσαχᾶτος ἐπίθ. Νάξ. (Ἀπύρανθ.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. ἄτσαχος καὶ τῆς καταλ. -ᾶτος.

Ὁ οἱονεὶ ἀπὸ ἄτσαχα κατεσκευασμένος, ρωμαλέος, ἰσχυρός. Συνών. δυνατός, γιερός.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ